

v novo in svetlejšo radost sebe,
še zadnje mučenje mi bo naslada.

In če bi bil za tabo prazen krater,
bi te še bolj ljubila moja kri,
čeprav z zavestjo, da se ne zveliča.

Prosil bi te kot ljubico in mater,
da s prsti bi zastrla mi oči,
da ne bi nikdar, nikdar videl ničā.

Vladimir
Kovačič

Vlak

(Odlomek)

7

Dan se je prevesil v pozno popoldne, med rezke piske lokomotive je naselil negotovost ptic, ki s črnimi krili občasno pomahajo obupu. Če pogledam postajenačelnika, se mi kljub drugim prividom odvali kamen od srca, stisnjenega med dušo in telesom. Vsekakor je med njim in menoj nekaj, kar bi si morala glasno in odločno povedati, razčleniti nastali položaj medsebojne povezanosti in soodvisnosti. Tu pred nama nastaja

in se razrašča iz razmočene praznine med nama in tiri, speljanimi v neraziskanost premešanosti različnih časov, nenasitno gospodujočih nad našimi življenji.

Ni stvar v tem, da bi ga moral povabiti na pijačo v zakoten lokal, od koder bi v gostoti cigaretnega dima in neuresničljivosti vsebine čvrstih sanj s potrebno oddaljenostjo opazovala približevanje najinega duha in množice drug proti drugemu, česar nemara v vseobči razplamtelosti, nervoznosti živčevja in tkiva ne bo mogoče preprečiti kljub zaviranju vlakov, kljub pravočasni previdnosti strojevodij, ki imajo natančen občutek za razdaljo med sabo in mestom na postaji, kjer se bodo ustavili, odložili potnike in v svoje zapeljevanje in speljevanje sprejeli druge. Za to še zmerom ni prepozno, v hlastajočem brezobličju kaosa pa se lahko zgodi še kaj bolj nepredvidljivega.

Na tem mestu in zdaj si moram brezpogojno, predvsem trezno pogledati v oči in si natočiti kristalno čistega vina, ne pa se veseliti ali pa

objokovati le preteklih knjig in deklet ali komentirati profesionalnost postajenačelnikovega dela in pisanja svojih knjig v zaporedju po scenariju, ki ga zahtevajo navade lepega vedenja v medsebojnem komuniciranju in ko je jasno, da radovednost v sponah lepih manir zgolj potrjuje samozadostnost in varnost v okvirih evropske civilizacije, ki je pač prišla do takšne stopnje, da ji že bonton sam na sebi zagotavlja napredek in mir.

Ampak mi tu in zdaj smo v svoji brezkompromisni naprednosti zaslep-ljevanja od malih nog naprej revolucionarno zašli drugam in si moramo v kompleksni ogroženosti hočeš nočeš priznati soodvisnost, četudi gre zame kot pisatelja in njega kot vestnega postajenačelnika, ki za vse na svetu, tudi za ceno mojega pripovedovanja, ne bi zamudil v službo, kjer se nenačelnost nekega epohalnega družbenega reda sesiri med tiri, seveda če je dež in so črne peruti vran pred pospeški vlakov, ki jim načeljuje.

Sam se niti malo ne sramujem, če mu priznam, da sem odvisen od njegovega dela, da so lahko moje knjige v tesni povezavi z njegovimi vlaki, ki jih pošilja na pot in sprejema, ki se vračajo iz daljnih in bližnjih dežel rodovitne vonljivosti optimizma ali iz domače zaplankanosti, kjer vse spremembe govorijo le o speljevanju po starem in vedno večjem zaostajanju za tistimi, ki se pripeljejo nasmejani in bodri od drugod, kjer jih greh privatne lastnine in egoizma podžiga, podžiga v napredek, v izganjanje našega hudiča, prisegajočega na enakopravnost.

Njegove vlake in moje knjige je treba obravnavati soodvisno, predvsem hkrati in zdaj. Drugo vprašanje pa je, če me bo razumel ali pa se ne bo rajši zadovoljil s kakšno enosmerno prognozo, če ne celo s kakšnim stranskim tirom in bo mirno čakal na penzijo, s katero se v takšnem primeru sam ne bi hotel za nobeno ceno okoristiti. Hladno bi se poslovil od njega in poiskal takšnega, ki bolj častno opravlja svoj poklic in se spozna na vse njegove razsežnosti, sam pa bi se v prostem času poigral z otroškimi vlakci svojega sina in ohranjeval spomin na tople besede ljubezni brez pripovedovanja, ki pač ne zmore vedno v prvi plan. Je že tako, da zgodbi včasih ne gre po načrtu in se lahko uniči v enem samem hipu, v padajočem cvetu, ki ga odnese nepričakovan veter.

Če se bom predolgo obotavljal, ga bom moral jutri znova obiskati in kdo ve, če ne bo že prepozno, saj je vsa prihodnost videti zmeraj boj kot neskončna brezizhodna sedanost na kolenih praznega upanja in verovanja. Ali pa se mu bo pričelo zdeti čudno, da sem ga po neprespanih nočeh začel vsak dan obiskovati, za kar ne bo videl pravega razloga, če bo nemara dokončno obremenjen le še z brezhibno točnostjo prihajanja in odhajanja zastarelih, zasmrajenih vlakov iz ene in v isto smer, z nesmiselnim cenzuriranjem voznih redov na slabem škrnicljastem papirju povojnih let pomanjkanja; voznih redov, ki ukinjajo tako znamenite postaje, kot so na primer v Rimu, na Dunaju, v Parizu, v Amsterdamu itn. Bog ne daj, da bi se še dlje oddaljili, kjer bi od izobilja in naše zavisti hipoma oslepele.

Sam bom, ne oziraje se na njegovo morebitno nerazumevanje, razmišljal širše, brez utesnenosti določenega profesionalizma, ki včasih zoži širino pogleda. S tem nikakor nočem posplošiti, kako da postajenačelniki ne

podpirajo in ne pomagajo krepiti medsebojnega sodelovanja vseh naprednih sil. Le bojim se, da sva v razkoraku, da se mi problem medsebojnega komuniciranja zastavlja širše kot njemu. Če bom govoril tako, kot mislim, se mu bo zdelo bolj nerazumljivo kot razumljivo, prezapleteno in daleč stran od vsakodnevnega bistva, kar pomeni vedno težjega preživetja, po drugi strani pa mu nemara niti poenostavitve ne bi segle do srca in bi še naprej premleval o prednosti avtomatizacije celotnega železniškega omrežja, o nedvomnem zmanjšanju števila smrtnih in drugačnih žrtev, čemur ne oporekam, a kaj, ko to še zmerom ne bi pomenilo, da se je njegova širina razživila.

Vsekakor ga bo treba zvabiti drugam, kjer bo tudi njemu do širine srca in duha, saj slutim, da ga marsikaj navdihne, kar je vsekakor bistroumno, a prepogosto razvodeni med tiri, ki ne predrejo krožnice sklenjenega kroga in kjer se vse vrti z velikansko zamudo, od časa do časa prileti kakšna steklenica, ki razbije okno in s tem pretrga monotonost postajenačelnikove službe, natančne v teoriji organizacije dela, v praksi malo manj.

Največji fahidioti najbolj opravljajo svoje delo. Stoodstotno so osredotočeni v smiselnost lastnega početja in preživijo že s tem, ko ne opazijo, da so drugi okrog njih že zdavnaj pocrkali. Nam se to ne bo zgodilo. Naš razpon pripovedovanja je dovolj širok za različne akcije snovanja.

Zdaj, ko bi človek najmanj pričakoval, postajenačelnik odpre usta in z resnim, zaskrbljenim glasom spregovori:

»V prihodnjih dneh bo salamensko veliko dela, tekanja od najvišjih pa do najnižjih inštanc, vrtoglave kolobocije kot na njujorški borzi, saj se bo po predvidevanjih število izrednih vlakov toliko povečalo, da ne bomo več mogli zagotoviti niti minimalne varnosti, ne glede na ukrepe, ki jih imamo pripravljene, in jih, da ne bi nastala prevelika panika, držimo v tajnosti. Lasje mi gredo pokonci, ko pomislim na sto napovedanih izrednih vlakov z juga na dan. Čeprav bom noč in dan dežurni, bo stanje eksplozivno. Že najmanjša, čeprav taktična nepazljivost utegne pripeljati do usodnih posledic. Kaj ti pomaga, če je naša postaja trenutno ena najzanimivejših na svetu, če govorijo o radikalnih spremembah, ki da bodo našim potnikom omogočile najboljše možnosti potovanja za bagatelno ceno, ko pa sedi na sodu smodnika.«

Čeprav bi ne razumel besed, bi vsakdo iz njegovega glasu razbral tisto nedvomno temeljno zaskrbljenost za usodo sveta; zaskrbljenost, ki se ji bo treba z vso pozornostjo posvetiti in jo razčleniti. Vsekakor se je hote ali nehote ujel v moje širokosrčne misli, ki ne dopuščajo enoličnosti in enostranskosti, marveč zahtevajo delovanje v vseh segmentih družbene samozашčite, torej tudi lastne zaščite, zaščite pripovedovanja, ki gre lahko le s subvencijo od rok (do rok).

»Vedel sem, da te tare veliko problemov, ki mi jih zaradi ponosa nisi takoj razodel, ampak si jih pred mano skrival tako, da si mi pokazal, kako obvladaš birokratske dimenzije posla, ki ti sicer navrže lepo število solidno plačanih nadur, namesto da bi me obiskal, ko dobro veš, da bi te odprtih

rok sprejel, ponudil vse, kar imam. Morda bi bil primeren tale vikend, ki se ravno začenja, čeprav ne obeta lepega vremena.«

»Te dni bom morda uspel, čeprav ne morem obljubiti, saj se situacija tako hitro spreminja, da ji skoraj ni mogoče slediti. Kasneje pa sploh ne bo več prišlo v poštev.«

»Upam, da ti bo uspelo priti,« mu s svojo gostoljubnostjo pomagam začasno splavati iz težav. »Potem moram tudi sam rešiti nekaj zadev, ki jih je treba postaviti na pravo mesto. Sicer je to v teh težkih časih še najmanj pomembno, saj gre za čisto profesionalne načrte, namreč, koliko oseb postaviti v igro in koliko jih spustiti iz prvotne zamisli, čeprav je prvotna zamisel dostikrat najboljša, brezpogojno najzanimivejša, vendar se našim gledališčem upira preveliko število oseb, saj bodo plače kmalu lahko izplačevali samo še snažilkam in kulisničarjem.«

Prepričan sem, da bova slej ko prej prišla do tiste zaupljivosti, ki bi morala med ljudmi prevladovati, ne glede na morebitne špiclje, ki posedajo od postajenačelnikovih pisarn do šolskih zbornic in gostiln.

»Pomembno je, da ohraniš mirno kri,« mu pripovedujem naprej. »Važno je notranje obvladovanje, in če sodelavcem ne boš pokazal panike, boš z njihovo pomočjo še najuspešneje prebrodil težave, v katerih se je znašla naša celotna skupnost. Morebiti s temi vlaki celo nekoliko pretiravaš in bi jih bilo mogoče že v domišljiji ustaviti na določeni razdalji. Domišljija zna biti pomembna preventiva in lahko razoroži sovražnika. Fantazija je vsekakor potrebna. Ni se ti je treba sramovati pri še tako praktičnem poslu, s katerim se nedvomno ukvarjaš.«

»Če bi bil na tvojem delovnem mestu, kjer domišljija nedvomno kraljuje in ti ukazuje, bi mogoče tudi šlo tako. A kaj, ko je stvarnost drugačna in se s tvojimi pisateljskimi računi ne bi prav nič izšlo, neznanke bi postale še požrešnejše in bi nas uničile, še preden bi se jim lahko uprli.«

Tale je vsekakor malo huda. Saj nisem govoril o odrešilnosti pisanja niti pisateljskega poklica. Rešujejo zdravniki. Pri nas pa politiki. Seveda se zastavlja vprašanje, ali sploh kaj rešijo, če že rešujejo. Ampak na tem mestu bomo elegantno preskočili avtorjevo vprašanje in se prepustili ogroženosti, ki se nabira okrog tirov in vlakov, po katerih škropi jesenski dež in ugiba o prihodnji letini poljskih pridelkov in sanj, ki nam jih skušajo izpuliti iz rok vsi tisti, ki otežujejo postajenačelnikovo delo (v vsakem primeru ga bom jemal v bran), nekdanje tako enakomerno umirjeno, da mu je bilo celo prav, če je kakšen vlak več pripeljal na njegovo postajo in v vsekakor pozitivnem smislu razgibal duhove, zdaj pa je čutiti razrvanost spričo številnih sprememb, ki jih ni ali ni hotel nihče uvideti niti resno jemati. Izmikal se je ne glede na stopnjo dela, ki ga je opravljal. Tisti na vrhu rang lestvice pa bi najbrž še zmerom trdili, da je vse v najlepšem redu – seveda, kakšna reforma je že potrebna – če jih ne bi zdramil kakšen sanjač, ki je, kar je presenetljivo, pred tem zbudil tudi najširše množice, ki so sanjale v žalostnem predelu sna. Navadno takšni dramilci brez uspeha posegajo v množično hipnotično zasvojenost, a tu pa tam se jim posreči.

Postajenačelniku pustim, da se sooča z grozo, rojeno iz izmišljij, ampak

ne iz pesniških, kjer naj bi bilo po njegovem vse tako preprosto, temveč iz izmišljij krvniškega krdela, ki bi najrajši popaslo vso rodovitno pašo in odprlo usta lakoti v vampirski grižljaj. Marsikaj bi mu lahko povedal, napihnil bi se v križarjenje pripovedovanja z dveh strani, ampak še zmerom bi mi mogoče ugovarjal in mi odvrnil, da mu ni do mojega navdiha.

Morebiti bo ostal brez službe, če bo šlo tako naprej, ostal bo čisto brez vsega, če se bodo uresničile nepopustljive krvniške fantazije, ostal bo brez slovenske natančnosti, ki mu je pomagala živeti in zbirati dobrino za dobrino, tudi knjige, saj si brez knjig sploh ne more zamišljati pravega Slovenca. In od vsega tega mu tudi sam ukradem drobec tkiva, v katerem se širi kot rak po eni strani v razpad in po drugi v halucinacije, ki prekriva preprogo skozi dolg hodnik mraka in nagnitih živali, da ne bi koraki preoglušujoče delovali na površje.

Še bolj notri, še globlje, mi odmeva po prostorih zmerom bolj čudaškega upanja, ki liže s svojim jezikom le površino zagnojnih ran, kjer znotraj skeli, kot da bi razjedal umirajoči jezik pripovedovanja, poskuša se prebiti iz metastaz v nesmrtnost zunaj časa in prostora, ki nam ga jemljejo tako silovito, da ga je komajda še za posamezen dih, izdih pa se opoteka med tujimi stenami domovališča, ki se vsiljuje in združuje pod praporom grozljivega fašističnega gomazenja. In zato skoraj ne moremo več izdihniti normalne besede, ki se v sanjah spreminjajo v rože čudotvorne, ki bi jih radi podali samotnim potnikom v vlaku in se od njih svečano poslovili pred zadnjim potovanjem v odrešenje skozi dolg tunel, speljan pod Golgoti, kjer se tudi tema prižiga v upanje, v razpleteno kito govorce, ki jo črpamo iz vodnjaka našega dedovanja skozi zaznamovanje in odpiranje naše (nekateri menijo zapečatenе) usode.

Naši valovi držijo tudi v Ocean, na tej poti pa je potrebno vztrajati, bistroumno krmariti pred steklimi zasledovalci, pred popolno lobotomijo, ki bi kemijsko učinkovito zribala strugo vseh naših še tako različnih pripovedovanj in popotovanj. Če ne bomo uspeli, se bodo vlaki ustavili brez postajenačelnikove intervencije, postajenačelnik bo v hipu brez službe in moje pero bi ga za vedno zbrisalo in v njegovih očeh bi se črnilo razlilo v ogromno packasto poanto, sin mojega sina ne bi nikoli klical VLAK, VLAK, VLAK, iz rdečih signalov ob razpadajoči progi bi tekla kri, tekla po grozljivi razmršenosti tirov, pljuskala v hiše in travniki iz zelenih signalov ne bi nikdar več zeleneli.

Od strahu se mi pred očmi zamegli, onemeli obrazi brez nog, brez rok in brez trupa se mi približujejo kot razbrazdane lunice s kraterji, polnimi že razstreljenega streliva, in se kotalijo kot balinci med grobovi brezskrbnih tivolskih balinarjev. Razmišljam, kako naj obdržim razdaljo, ki se manjša med njimi in menoj, med zasluteno resničnostjo in svojo igrivostjo sedanjega časa. Postajenačelnik mi pravi, da je treba biti previden, da ga ni za srat, da pa se bova najbrž jutri, saj je petek, a ne, dobila, seveda če bo čas, ta prekleti čas, ki nam ga pomalem zmanjkuje. In naj se povsem ne predajam domišljiji, s katero da mu res ne morem pomagati, četudi bi mu hotel.

Pogleda na uro, reče: »Oho,« ponosno vstane, si na glavo posadi postajenačelniško čepico kot lovec lovski klobuk in zapusti svojo pisarno, brežhibno urejeno, če odštejemo razbito okno. Še sam se potrudim in ga skušam dohiteti. Potem dvigne roke, ne da bi jaz natančno vedel, koga ustavlja, mene ali nje, ki so nemara prehitro doživeli apokalipso. Iz zvočnika hrešči, da ima vlak iz Beograda že sto osemdeset minut zamude, vlak iz Sibirije pa da ta teden še ne bo vozil. In iz tiste smeri, kamor se je postajenačelnik odpravil, vidim prihajati svojega sina, ki me vpraša, ali sem hotel brez njega kam odpotovati.

»Le kam naj bi odšel, saj si videl, da nisem ničesar vzel s seboj,« ga skušam pomiriti.

»Ampak mene je skrbelo, ker te tako dolgo ni bilo domov. Le zakaj bi se tako dolgo časa zadrževal na postaji, če nisi imel cilja?« me po krivici sumniči.

»Saj sem ti povedal, da poznam postajenačelnika. Jutri nas mogoče obišče. Pravkar sva se pogovarjala. Če bi prišel kakšno minutko prej, bi ga spoznal.«

»Nič hudega, ga bom pa jutri. Je stric zanimiv? Mu bodo moji vlaki všeč?« postaja radoveden.

»Seveda, ampak zdaj pojdiva! Pozno je že. Da ne boš jutri v šoli zaspal.«

»Ja, takoj, samo poglej, kako so vsi pijani, majejo se in so blede ko smrt. So se v vlaku napili ali tam, od koder prihajajo? In nobenih žensk ni niti otrok,« ugotavlja in zre v kolektivni privid vstajenja, kjer so se prej kotrljale razbrazdane lunice, sam pa ne vidim nič.

»Kaj pa, če prihajajo na pogreb?« me prešine in merim skozi skrivnostne razdalje življenja, ki se dviga med tiri.

»Ne razumem. Saj je že večer in je prepozno za pogrebe. Toda zdaj sem se spomnil, da me hočeš malo prestrašiti, pripraviti do tega, da bi šla čimprej domov.«

»Na lasten pogreb, ki so ga zamudili, hočem reči,« se popravim, ko uvidim, da je spregledal strah, ki ima vselej prevelike oči v primerjavi z večnim življenjem.

Počasi se strnejo vrste. Potem zapojejo. Jaz jih še zmeraj ne vidim. Mogoče sem imel danes že preveč opravka s potniki. Prostor med njimi in mano mora kljub zastrtosti še naprej ostati prostor moje moči. Slišim jih. Zmerom bolj jih slišim. Bliža se močna svetloba zvoka.

Spet trte so rodile,
prijat' lji, vince nam sladkó,
ki nam oživlja žile,
srcé razjasni in okó,
ki utopí
vse skrbi
v potrtih prsih up budi.

»No, vidiš, da so se ga nažlampali,« me skuša prepričati v svoji otroški naivnosti.

»Ne bi rekel. Samo veseli so, ker so od daleč pripotovali,« se mu zlažem, saj se od daleč ne da vrniti.

»Ampak na pogreb tudi ne grejo, kaj ne?« se veseli in radovedno prisluhne naraščajočemu petju.

»Ne, v mraku tega večera sem se zmotil,« mu odvrnem in pomislim na postajenačelnika, ki je s svojim odhodom pomešal vlake in tire. »Toda res so veseli. Dež jih sploh ne moti, čeprav jih bo do kože premočil,« se navdušujem še sam in pozabim na postajenačelnikovo opozorilo, da ga ni za srat.

»Ali pa do kosti,« se poredno smeji. »A mi boš takšen vlak kupil, tati, za tako veliko srečnih ljudi?«

»Pa veš, koliko bi stal takšen vlak?« se skušam ubraniti njegovi zahtevnosti.

»Boš pisal in boš zaslužil pa pika. Saj vidim, kako veliko pišeš. In vidim, kako še kar naprej iz vlaka prihajajo ljudje. Naj jim dirigiram, da se mogoče ne bodo zgubili, če so preveč spili?«

Komú naj pred veselo
zdravljico, bratje, č'mo zapet'?
Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

Iz vlaka se vije nepretrgan trak ljudi, ki sklepajo obroč okrog pripovedovanja in ga ustavljajo z vedno bolj mogočnim, čeprav ne povsem ubranim petjem. Postajenačelnik jo je še pravočasno popihal iz trenutne intonacije in mogoče že sedi v domačnosti večera, ki pa ga ne odreši muk, in dežne kaplje še bolj na gosto zašibajo med petje razglašanih pevcev, ki jih v tem hipu nobena stvar ne zmoti, niti njihovi razosebljeni, z drugega sveta odsevi v lužah, ki se spreminjajo v pravcate manjše ribnike, v vesoljni potop užitka, čeprav me postane strah, da se sin lahko prehladi in se potem ne bo mogel igrati z najnovejšim vlakom, ki mu ga nameravam kupiti, in četudi ne bo sopihal iz velikanske pravljичne norosti, ki jo ponuja tale čisto sprejemljiva apokalipsa. Vse se lepi name, kot da ne bi hotel pobegniti iz sanj, iz boleznega znoja, ki ne pusti sanjam do konca spanca umreti. Zdaj pa bi bila vsakršna smrt smešna, četudi bi tole bili pogrebci, ki so na kogarkoli pogreb zamudili in si zdaj prepevajo za lastno zabavo, potuhnjeni pred negibno črnico zariple smrti.

Živé naj vsi naródi,
ki hrepené dočakat' dan,
da, koder sonce hodi,

prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Tisti, ki imajo krampe in lopate, se znesejo nad tramovi in tiri, besno udrihajo okoli njih, jih spodmikajo in zlagajo v nadrealistično konstrukcijo; in če bi sovražni vlaki pripeljali zdaj, bi se njihova vožnja tragično končala. Naprej pojejo brez besed, s toni, ki segajo od najnižjih pa do najvišjih, od pekla do neba, od koder neskončne zavese dežja padajo na zamaskirane obraze himničnih pevcev na sončni strani sna.

Hreščeči vlak po zvočniku zarjuje, da ima vlak iz Beograda že dvesto dvajset minut zamude. Kaj se čas pomika nazaj, v čistokrvno otroško rajanje, med katerim se petje razliva skupaj z dežjem in se zbojim, da bom otrpel zaradi premočenosti in mraza dočakal spremembo tega veselega durovskega akorda, ki ga zapuščam in se napotim proti središču mesta z nevidno sinovo roko v moji roki, ki veselo mahata izgovorjeni besedi VLAK, rojeni pred desetimi leti.

8

Na gradu nas pričakajo urejeni zvoki fanfar, ki jih z grajskega obzidja trobijo natančno razvrščeni trobentači. Njihove trobente so tenke in dolge ter se od časa do časa, ko se pri vsakem vdihu muzikusi premaknejo, zaleskečejo v zvezdno noč, skozi katero smo pohiteli do sem. Na grajskem dvorišču so parkirane črne limuzine, okrašene kočije in helikopterji. Zakasneli obiskovalci, med katerimi smo tudi mi, pohitijo proti vhodu, pred katerim stoji častna straža suličarjev, brezhibno kostumiranih kot v najboljših spektaklih.

Mar je vse to namenjeno meni in moji nenavadni družini, ki pa dobi v teh okoliščinah bližine viteških iger bolj običajen navdih? Mar me je svečenica popeljala v soočanje sedanosti s preteklostjo in prihodnostjo? Mar se je tudi sama naveličala naše vsakdanje banalnosti, ki sama po sebi odzveneva v ništrc, ki se ga je treba čimprej znebiti in se obdati z načrtnostjo, ki jo zahteva vesoljni red.

Ko stopimo skozi glavni vhod, nam za dobrodošlico ponudijo domače žganje in očitno je, da za danes še nismo prenehali piti. Ko se pitje začne, se zlepa ne neha.

Livirani lakaji nas vodijo po hodnikih, obsijanih s premočno svetlobo, zaradi katere svečenica vzame iz torbice sončna očala in si jih natakne. Ko bi vedel, kaj me čaka, bi tudi sam pravočasno poskrbel za zaščitna sredstva. Drugič se bom bolje pripravil na nenavadna srečanja.

»Svečanost je v počastitev prenovljenega ljubljanskega gradu,« mi svečenica šele zdaj izda namen našega prihoda, meni pa ne gre v glavo, da tega kot Ljubljančan še včeraj nisem vedel. V zadnjem času je tako veliko

dogodkov in vsemu je res težko slediti. Ne uspeva mi več, da bi bil o vsem na tekočem.

»Ne bi si mislil, da bom to kdaj dočakal. Vse skupaj traja že predolgo in moram priznati, da me muči dvom, ali je to res ali pa ena izmed številnih fikcij, ki se pojavljajo v zadnjem času,« ji odvrnem, medtem ko vstopimo svečenica, sedem palčkov in jaz v slavnostno dvorano in se livrirani spremeljavalci poslovijo od nas.

»Vsa svetovna smetana se je zbrala. Zdi se mi važno, da je literatura dobro zastopana. Skoraj vsi živeči nobelovci so se odzvali vabilu,« reče in mi pokaže Becketta, Canettija, Simona, Márqueza, Bellowa in druge, ki pridno praznijo kozarce pod lestenci slavnostno okrašene dvorane in najbrž globokoumno razpredajo misli. Ko jo zagledajo, se vsak pomudi, da bi ji čim hitreje prišel naproti, kar pa zaradi gneče ni tako preprosto. Nenadoma mi postane nerodno in bi se najrajši umaknil, kar pa ne pride v poštev: Svečenica bi lahko to razumela kot izdajo najinega dogovora, ki sva ga v obojestransko zadovoljstvo sklenila šele po dolgotrajnih razgovorih.

Sama jim stopi zdaj, ko so se že izmotali iz neznane množice, kakšen korak naproti, se z njimi pozdravi in poljubi ter zaplete v prisrčen klepet, medtem ko se Jožek prebije na oder, kjer klavirski trio znanih bratov igra večne melodije dunajske salonske muzike. Jožek se prelevi v požiralca ognja, konferansje pa vzame mikrofon in z globokim glasom v angleščini pove, da bo predstavil najnovejšega svečeničinega spremljevalca. Pri tem se slavni nobelovi nagrajenci namuznejo, mi odobravajoče zaploskajo in poki-majo.

Svečenica se zdrzne in se vrne do mene. Medtem ko me prime za roko in stopava skozi špalir, ki ga množica v hipu pripravi za naju, mi pove, da me bo kasneje seznanila z nobelovci, ker se namreč zelo zanimajo zame. Sam se trudim, da bi bili moji naslednji koraki kar se da zanesljivi. Z roko v roki stopiva na oder, prekrit s številnimi rdečimi vrtnicami, in ko se z njega ozrem proti razkošni dvorani, upam, da bom ugledal kakšnega znanca, ki bi razpršil dvom glede resničnosti naše pustolovščine. Pa mi ga ne uspe odkriti v tej, za moje hlastajoče oči preštevilni množici, ki burno skandira, pričakujoča razplet, h kateremu bom lastnoročno po svojih najboljših močeh pomagal tudi sam. Naj se vidi, da se trudim, da ima moja vloga smisel, četudi gre nemara le za karneval.

Na žalost je pod mano le gomazenje zavist zbudajoče elegance: fraki, cilindri in krinoline se vrstijo kot po tekočem traku, kamor seže oko.

»Do mednarodnih razsežnosti smo se prebili,« mi svečenica šepne na uho. »Zato se bomo za nekaj časa sporazumevali v angleščini. Tako nam ne bo treba, da bi si pomagali s prevajalcem, saj bi s tem vso stvar samo podaljšali, pa še kakšen neprijeten nesporazum bi lahko nastal. Nekoliko se boste pač morali potruditi, ampak za trud se navadno tudi prejme pravično plačilo. Če kakšne besedice ne boste vedeli, se obrnite name. Ves čas vam bom na razpolago. In brez sramežljivosti, prosim!«

Glasbeniki prenehajo igrati. Za hip nas napolni moreča tišina, preere-

zana s tisočerimi bleski. Jožek požre ogenj in ga več ne puhne iz ust. Tudi drugi palčki se skobacajo na oder in čakajo, kaj bo.

Konferansje premeri po dolgem in počez vso grobno tišino, ki me je v hipu streznila, se odkašlja, popravi zeleni metuljček, potem pa se približa veliki, črni bunki mikrofona, kot da ga hoče na ves glas požreti, in spregovori v brezhibni angleščini:

»Še enkrat vsi skupaj lepo pozdravljeni! Zaradi varnostnih ukrepov smo glavni vhod zaprli, in če bo še kakšen zamudnik prišel, se bo pač moral z dolgim nosom vrniti. Kot vidite, smo se odločili, da ne bo televizijskega prenosa, čeprav so bile vse televizijske družbe, ki dajo kaj nase, pripravljene globoko seči v žep. Tudi drugi novinarji so ostali zunaj in naj kar lajajo v luno. Sami bomo na koncu izdali skupno poročilo, tako da bo slovesnost brezmadežna odšla v svet, brez potvarjanja, ki bi ga bili deležni, če bi pustili novinarjem, da se pritepejo k našemu kelihu nove in večne zaveze.«

Tu naredi kratek premolk, in ko vidi, da mu odobravajo z medklici, na primer, tako je, novinarji so mrhovinarji, čestitam za pametne ukrepe, nadaljuje:

»Upam, da je bila vaša vožnja z vlakom bratstva in enotnosti udobna in prijetna in da ste spočiti, brez mržnje in sovraštva prišli na otvoritev prenovljenega ljubljanskega gradu. Kot lahko sami opazite, seveda tisti, ki jo že od prej poznate, je spet med nami svečenica, tokrat s svojim novim spremljevalcem, ki ga je našla pod prekrasnimi ratitovškimi pobočji, ko se je vračal z neuspelega lova na srnjaka. Upam, da bo voljan povedati nekaj besed o tistih, ki so se mu in se mu še zmeraj zbirajo. Gotovo bomo počaščeni, če nam bo povedal nekaj besed, saj kot vem iz zanesljivih virov, in naše kartoteke ne lažejo, se je srčno boril, da bi prišel med nas. Dobrih borecev pa ni nikdar preveč. In naše tarče se dvigajo kot kozarci, s katerimi nazdravljamo in iz katerih je treba izpiti do zadnje kaplje nepokorjene krvi. Živel!« zahrumi v mikrofona, vzame kozarec, ki ga dvigne proti meni, potem pa izpije tekočino, ki nam oživilja žile in srce, se oblizne in ves razburjen obriše kar v rokav temno vijoličastega fraka.

Po kratkem premolku me brez odvečne govornance predstavi; čudim se, da ni nikjer v dvorani naših političnih veljakov, ki bi morali biti v prvih vrstah demokratično izvoljene zgodbe. So se nemara tudi oni preoblekli tako kot jaz, ki me po jedrnatih predstavitvi pozdravljajo z odobravajočimi klici, kmalu sprevrženimi v skandiranje, ki zlepa ne poneha in je vsekakor daljše od predstavitve. Šele ko svečenica dvigne roke, se ustavijo in obnemijo, kot da jih sploh ne bi več bilo, kot da so potrebni samo za hrumeči plaz, ki se s pasjo bombico sproži, potem pa grozeče drvi in vse pred sabo ruši v nepravilne sklanjatve jezika. V tem kontrastu možati konferansje znova povzame:

»Najlepša hvala za ta pozdrav, ki potrjuje, da ne smemo podcenjevati slavij, ki so za lep čas zamrla, utihnili v odzvenevanje žalostink. Prepričan sem, da bodo znova postala vsakdanja praksa kot v času nekdanjih lepih dni, popisanih na strogo zaupnih dokumentih, v času, ki pa se zaradi vam vsem znanih dogodkov, o katerih zdaj ne bi govoril, potemneli in smo se

slavju morali odpovedati. Zdaj, ko smo popravili vse tehnične napake, preorali pokopališča tuje vere in pepel strosili v čeljusti pozabe, predvsem pa obnovili ta prekrasni ljubljanski grad, jedro tega območja, province, ki je spričo nesmiselnega početja nekaterih posameznikov, ki so jurišali s separatističnimi in iridentističnimi parolami na enotnost prostora in časa, skušala spremeniti obličje naše demokratične balkanske države v neurejeno smetišče zgodovine, se lahko znova prepustimo in posvetimo veselju in rajanju, da bodo o nas govorili kot o deželi humorja in smeha, kjer je sleherna dolina solza, pokopana v brezna neresničnega sveta, katerega so hoteli častiti tisti, ki jim ni bila sveta nobena stvar, noben naš boj, ki smo ga izbojevali s krvjo, z vsemi razpoložljivimi sredstvi in se tako ubranili dekadentni miselnosti neupravičenih tržnih zakonitosti in idej o popolni svobodi. Popolnost seveda sploh ne obstaja, je slepilo, ki mu nasedajo idejno pomanjkljivo izobražene množice Zahoda, ker niso kos našim zahtevam za boljši jutri; ta se že uresničuje v prenovljenosti ljubljanskega gradu, ki so ga hoteli zasesti prej omenjeni, a smo jim presneto dobro pokazali svoje zobe, umite s ščetko bratstva in enotnosti, s ščetko, ki je dobila prvo nagrado na natečaju Z idejo proti ideji.«

Na tem mestu umolkne in svečano pogleda v dvorano, ki miruje v zbranosti, nastopajoči v bran najnaprednejšim družbenim pridobitvam, ki so se strnile v drugačen karneval, kot smo jih bili vajeni.

»Preden svečenica začne otvoritveni ples, naj vam izdam še njeno zaroko s pravkar predstavljenim izbrancem in upam, da se ne bo našel kdo, ki bi imel to za veleizdajo naših sedmih palčkov, izbranih za poročno pričo srečnima izvoljencema. Palčki so seveda z neprekosljivo svečenico izgubili kakšno partijo kart in s tem tudi kakšno kilo zlata, ki je sicer njim upravičeno pripadalo. Takoj pa je treba povedati, da so bili zmerom na naši, pravi strani, nikdar se niso pustili zmanipulirati egoističnim interesom, nasprotujočim delavskemu razredu, ki ve, da je kruh pred besedo, razredno pred nacionalnim, ki podžiga nizkotne strasti in jih združuje v nesmisle dekadentne umetnosti. Naj živita in se ljubita v dobrem in slabem! Naj živi partija palčkov!«

»Hej hoj, hej hoj, mi kopljemo zlato,« iz ozadja zapojejo palčki, veseli, ker jih ni zanosni metež pripovedovanja pometel čez prag prenovljenega gradu, brezkompromisno očiščenega podtaknjenih svinjarij.

»Za besedo prosim ženina!« me konferansje povabi pred mikrofonom, popljuvan zaradi njegove vročekrvnosti, ki je prepričljivo zavzela grad.

Svojim približajočim se korakom poročanju (naproti) skušam vdihniti trdnost in iskrenost ter se tako znebiti treme, ki jo imam pred govori.

»Pozdravljeni! Pozdravljeni v miru! Najprej se opravičujem glede napak, ki se bodo spričo pomanjkljivega obvladovanja angleškega jezika nedvomno pritihotapile v govor oziroma pripovedovanje, ki sem ga izluščil iz lepote to noč izvoljene zaročenke, ko sem vso noč in dolgo vožnjo skozi preostre ovinke (moralo bi napraviti več tunelov) poslušal ubijajoči ritem vlaka bratstva in enotnosti ter skušal razbrati bistvo. S svečenico sva ga poslušala iz različnih oddaljenosti približevanja in se nisva niti sanj sramo-

vala pri identifikaciji barve njegovega zvoka in nians ritma, ki se spreminja zaradi različnosti ovinkov in vzpetin, tunelov in odprtih planjav, zaviranja na postajah in pospeševanja, ko gre, vendar ne preveč, navzdol. Ona je potovala na spodnjem ležišču, jaz na zgornjem, torej bolj oddaljen od resničnosti, čemur morda vi, ki naju opazujete, na prvi pogled ne bi mogli pritrditi. Vendar vas opozarjam na star pregovor, ki jasno pove, da vitez vara, zato se tudi zdaj, ko gledate naju, ne smete pustiti preslepiti. Njena sanjska lepota še ne pomeni, da so to sanje, kot tudi banalna izoblikovanost mojega obraza ne pove, da je to resničnost. Takoj ko sva se odločila in si rekla, da bova združila najina pogleda, se je rodila tudi ljubezen, najlepša sveča bivanja. In moram reči, da je k temu veliko pripomoglo njeno razumevanje mojega materinega jezika. Že spočetka me je fascinirala brezhibna sintaksa sedanjega časa, čeprav moram reči, da bi mi bil ljubši pretekli, torej nekako neresničen, kamor me je tolikokrat mikalo, da bi se zatekel in sanjal pomlad, ki končno mora priti v našo deželo. A ker sem jo pomotoma obdolžil, čeprav sem ji hotel s tem polaskati, da je polna presentljivo čudovitih metafor, mi je lepo razložila, kako se z njimi kitim sam pri svojem begu v nepretrgano in nediferencirano plast jezika, spominov in pokrajin ter da samo tam ne bom našel pomladi. In prepričala me je, da mi primanjkuje razglednih točk. Zdaj jih skupaj iščeva v sožitju ljubezni in raznovrstnost predstav se širi. Slovesnost ob otvoritvi prenovljenega ljubljanskega gradu me prepričuje, da je mogoče tudi iz prihodnosti pogledati na sedanost, iz katere vodijo različne poti v prihodnost. In vsaka od njih ima svojega trubadurja, ki sanja, kakšna je videti njegova ljubljena, ko počiva v viseči mreži vrtnega hladu pod tisočletnimi zidovi neprestano obleganega gradu.«

Na tem mestu mi zmanjka besed in njihovega pripovedovanja, iz katerega se mi v slepeči svetlobi zareži v oko prenapolnjenost naše dvorane. Konferansje mi priskoči na pomoč in mi pomaga iz trenutne zadrege, ki v bistvu ni zadrega, ampak postanek na točki, kjer se je treba odločiti, ali še naprej ali že nazaj.

»Zaslužite si vso pohvalo delovnih ljudi, ki morajo premagati marsikatero vsakdanjo težavo. Lahko ste jim za zgled, saj niste niti med vožnjo počivali, med ubijajočim ritmom, kot ste se sami lepo poetično izrazili. Drugič vam bomo poslali letalsko karto, da boste lahko hitreje in bolj zbrano razmišljali, ne da bi vas skušal dekoncentrirati ritem vlaka. Če pa boste hoteli, boste v letalu tudi laže zatisnili oči. Z njim je nekoliko dražje, a je bistveno hitreje. Prihodnjič vam bomo gotovo lahko ponudili letalo, saj smo prepričani, da bo standard v kratkem rapidno zrasel, in si bomo lahkih rok in lahke duše privoščili takšen izdatek.«

»Najlepša hvala,« se preprosto zahvalim in slišim, kako mi množica zaploska.

»Ni se vam treba zahvaljevati. Če se že mora kdo, potem bi se mi morali vam. Ampak ne bomo zavlačevali z nepotrebnimi ceremonijami. Jutri je delovni dan. Jutri morate biti spet točni kot ura. Vlaki ne čakajo zamudnikov. Na naši postaji vladata red in disciplina. Zdaj pa prosim

svečenico, da prične prvi ples. Trio, kakšnega Haydna ali Mozarta zaglušajte!»

Konferansje se obrne proti meni in mi poda roko. Rokujeva se nad morjem krvavečih vrtnic. Dvoje steklenih oči se pomika iz njegovega vida, ko mi prepušča mraz svojih ledenih rok.

»Ha, ha, glasbenikov ni težko ukrotiti. Igrajo na večeru, ko ljudje protestirajo, na drugem, ko slavijo tiste, proti katerim so protestirali, spet igrajo. Zato jim je napake treba blagohotno odpustiti. Hitrost doumevanja jim omogoča, da še hitreje zaigrajo virtuosne fraze in vražje trilčke.«

»Res lepo igrajo,« rečem po uvodnih taktih galantne melodije violine in spremeljajočih pizzikatov violončela.

»Zdaj si spet moj!« se vmeša svečenica in me prvič tika. »Zaplešiva, da ne bodo čakali, zaplešiva in jim poženiva kroglo Zemlje pod korake potlačene upanja!«

»Rade volje vam ga predam, in dobro se zavrtita,« naju prepričuje iz zla, ki ga je treba preprečiti.

»Se bova. Tako dobro, da bova neresnično svetlobo zakrila,« mu samozavestno odvrnem in se ne zmenim za njegovo poslanico miru, ki mi jo je hotel pritihotapiti s svojim vablјivim prilizovanjem.

Brez obotavljanja stopiva z odra in se namestiva v uvodno plesno držo. Kar sem se v osmem razredu osnovne šole naučil pri plesnih vajah, mi tokrat prav pride. Prav imajo tisti, ki trdijo, da ti vse, kar si se nekoč naučil, v življenju prav pride. Strmo ji gledam v oči, ko začneva s svojim diktatom presenetljive plesne elegance, ko se zavrtiva po prenovljenem prostoru ljubljanskega gradu, da nama iskre švigajo spod urnih nog. Res je, da ji v začetku nekajkrat pohodim prste, a kmalu se moja forma razvije do tiste stopnje umetniškega užitka, ki pritiče kakšnemu Rudolfu Nurejevu, ki mi je seveda v tem trenutku tudi vzor in ga skušam posnemati. Vse oči so več ko stoodstotno uprte v naju, pod korake prešernega plesa, ki postaja vrtimec neukrotljive slasti pisanja. Potem se še drugi zavrtijo in se brezhibno zadržijo v taktu trojice muzikantov, ki se ubrano spogledujejo z nami, ki utrujamo parket.

»Dobro si se vživel v predstavo. Pohvaljen. Zanima me, kaj bodo rekli nobelovci. Opozarjam pa te, da jih nekritično ne posnemaš. To bi ogrozilo kvaliteto najinega druženja. Kakšen Beckett je razdražljiv in lahko kaj hitro postane ljubosumen. Svoje neusmiljeno pelje naprej, kot da bi imel sto kubikov v riti in v glavi. Verjamem vate in zato bi bilo razočaranje, če bi do njega prišlo, še toliko hujše, pretreslo bi me do temeljev najinega pripovedovanja, ki bi se nemara potem, ko bi se zamajali, tudi zrušili.«

»Bal sem se, da boš rekla, kako neodkrito delujem in ne pokažem pravih kart takšne prihodnosti, ki nama jo kažejo. Ne vem, ali je to že premiera ali šele generalka.«

»To je postranskega pomena. Pomembno je, da si čisto prav ravnal. Taktična poteza, ki si jo povlekel, je bila povsem na mestu, ker se morava za vsako ceno vrniti. Dobro si presodil čas in prostor. Hitro se učiš. Prav je, da nisi pokazal najinega revolucionarnega delovanja, ampak si spretno

koketiral v senci njihovih idej. Če bi bil takšen scenarij, kot si ga zamišljajo, do konca speljan, bi bilo treba nekaj časa vedriti v zavetju. Na pravem mestu si uporabil metaforo,« mi reče in me še hitreje zasuka v neznosno lahkoto pripovedovanja, ki se mu ne morem upirati, čeprav sem neznosno zadihan, čeprav komaj še zajamem sapo.

»Ne bi o metaforah, saj veš, da se zaradi njih počutim nekoliko zamorjen,« povem, ko pridem ponovno do sape, do tistega ravnotežja, ki povrne plesu stabilno umirjenost in izkušnost srednjih let.

»Seveda te ne bom morila z njimi, prva ljubezenska noč se ne sme končati v dvomečem in skaljenem objemu,« mi skuša pregnati misli na morebitno razočaranje poročnega rajanja.

No, končno se odvrtna v sklepni akord radožive poskočnice, pri kateri so bratje znova pokazali vse svoje odlike. Brez predaha zažingajo novo, bolj umirjenega ritma. S svečenico se umikava proti robu dvorane, otiraje si potne kapljice z obrazov. Pristopiva do nobelovcev, stoječih za šankom, kjer je največ praznih kozarcev. Svečenica mi vsakega po vrsti predstavi in po predstavljanju trčimo. Pijemo na nove knjige, čeprav Beckett doda, da nima ničesar več povedati.

»Brez resignacije, Sammuel,« ga kar takoj potrepljam po rami kot kakšno domačo žival. »Od navdiha, ki se ti bo prisesal na kožo kot kakšna pijavka, bodo od tebe brizgale angleške in francoske besede hkrati. V letu dni boš imel kup za deset debelih knjig in bralci te bodo požirali kot King Konga. Garantiram ti, Sam,« skušam iz njega izkopati nove zaklade pisanja.

»Kje pa! Tu si prekonkreten, prijatelj! Kar naprej preverjajo potni list, če je pravi, nižji uradniki se množijo kot bolhe in mi še na cesti niti v tivolskem parku ne dajo miru. In ko kolonel vidi, kako me še pri ribniku nadlegujejo, se mi hoče prikupiti s tem, da me povabi v svoj tank, in se ponudi, da me bo naučil krmariti pošast. Pa ga povprašam, kaj naj bi imel od tega. Za kondicijo, mi odvrne kolonel. Namesto koktajlov in golfa. Meni je dovolj, če spijem kozarček in če spravim žogico v eno luknjo. Potem se mi spet zahoče tank. Tako zmorem obdržati kontrolo nad samim seboj in tudi z drugimi je laže, kar ni kar tako. Tu bi se lahko naučili raznovrstnosti, me pouči.«

Vsi se temu zarežimo kot dobri šali. Če bi bila res šala, bi jo najbrž pozabil.

»Tebe poučuje kolonel, mene pa najnovejša služkinja, ki vrhu tega še brati ne zna,« se vmeša slavni Canetti in daje videz, kot da so pri slavnih ljudeh nesreče kar naprej na dnevnem redu.

»Kje si pa njega staknila?« se oglasi postavni Márquez in s tem seveda misli name, ki mu zamerim, če misli, da gredo stvari tako preprosto, kot si domišlja.

»Veš kaj, Markec, kakšno skrivnost pa lahko ohranim tudi zase. Te idile ti ne razkrijem niti v naslednjih sto letih samote,« mu zabrusi in me ljubeče objame, da ne bi morda dobil občutka, da je vse na svetu Nobelova nagrada.

»Oh, te ženske skrivnosti, počasi mi jih je zadosti.«

»Ne daj, García,« povzame Beckett. »Razočaral me boš. Pa pojdi h kolonelu, ki nima nikomur govoriti, da te bo naučil voziti tank.«

»Tako škrt si besed, zafrkavaš pa še vseeno rad,« mu Márquez s španskim naglasom vrne milo za drago.

»Oh, kakšen dolgčas,« reče Simon, od katerega bi pričakoval za najmanj polovico strani dolg stavek.

»Zakaj dolgčas?« podrezam vanj, čeprav ne upam, da bom deležen pojasnila.

»Prvič, svetloba je premočna, kajti lestenci v starih časih niso premgli toliko luči, drugič, na odru je preveč rdečih vrtnic, kot da ne bi poznali še kakšnih drugih rož, tretjič, glasbeniki so čisto v redu, vendar bi bilo primerneje, če bi izvajali Vivaldija in bi namesto klavirja uporabljali čembalo, četrtič, mnogo hrupa in blišča za nič...«

»Kontradikcija, Claude! Hrup in blišč vedno sodelujeta z ničem. Kruha in iger, to je tukaj ostalo. Ostani gost, vendar ne mešaj svetov,« ga pouči svečenica. »Rekonstrukcija razpada realsocializma in njegovih poslednjih groženj se dogaja v preforsiranosti pripovedovanja, ki ga ne smeš dobesedno jemati. Meni ugaja, da vzamemo grad in ga obnovimo, dokler povsem ne razpade. Grajski zidovi so debeli in z njimi se vsak najlaže zavaruje. Me razumeš, Claude? Preresen in preodsoten si videti. Ni ti do šal.«

»Do šal res ne. Samo do natančnega razčlenjevanja, centimeter za centimetrom, ne pa takole na horuk, kot se greste tukaj. In toliko statistov. Kaj ni res nikomur mar denarja? Z enim stavkom bi radi opisali prostor in čas. Jaz lahko za kvadratni meter zidu porabim deset strani. Prehitro ga boš pokvarila, simpatičnega mladeniča.«

»Za Nobelovo nagrado stavim, da ne,« me vzame v bran. »Naučila sem ga, da ve, kaj dela. Potrpežljiv je, kadar je treba, tu je pa neučakan samo zaradi prevelike količine popite pijače, skrit v gverilski zasedi praglasov, ki jih zna akcentirati po potrebi.«

»No, včasih si privoščim kakšno zajebancijo,« priznam. »Vendar zakaj ne, konec koncev? Z grškimi tragedijami nimam kaj početi. Z njimi lahko tam, kjer so ohranjene tradicije bolj humanega vojskovanja, če je lahko vojskovanje sploh humano. Kjer sta razum in vsaj kanček morale. Kjer so korenine česarkoli že. Tu je vse izkoreninjeno, preostanki besed letajo po zraku brez pomena, brez tistega, ki jih je izgovoril. Nikogar več ni, ki bi stal za svojimi besedami. Besede tega jezika so le še same zase, samotni poganjki v puščavi. Niti sami jih več ne zaznamo. Vse sveto je pokopano. Vrača se le še odmev žalostnih špekulacij. Zakrinkani smo tako kot tu. Vi ste priče dekadentne civilizacije, mi in naši glasovi pa smo potopljena Atlantida. Mogoče sploh nismo več mi. Mogoče smo res samo zakrinkani igralci bližnje in daljne prihodnosti, nikomur našega rodu več zavezani. Naši glasovi letijo skozi vesolje. Gluhota dolge noči je za njimi in pred njimi. Nepotrebna večnost. Neskončen smetnjak. Te besede so kvašene iz drugačnega obupa. Iz obupa, ki smo ga nekoč že preživeli in ga hranimo v spo-

minu. Čudno se sliši, ampak je tako. Tako se zavarujemo. Vsa resnica je nad nami brez nas s hrepenenjem odšotnih besed v tunelu molka. Zato kričimo za tako noro lučjo, kot je tale. Slepcev ne moreš več oslepiti. Tisti, ki pa zares spregledajo, jih je še bolj groza. Od tu se bo treba vrniti v sedanjost. Vse požreti ali izpljuniti, to je sedaj vprašanje. Naše šanse so tako majhne, da se zato samo še igramo in niti ne razmišljamo preveč zares niti o zmagi niti o porazu. Tragedija, komedija, farsa, satira, vse to je preresno in se ne prilega našemu času. Edino na kupleraj besed pristanem. To je edina resnica, in ko bova s svečenico vsak z druge strani priplavala na površje, bova globoko v pljuča zajela zrak in se oddahnila. Če se bova prebila, nama bo zrak gotovo ostal. To je edino, o čemer sem prepričan. Morda se nama bodo solzile oči, mogoče se bova v dimni zavesi izgubila. Ampak zrak bo, četudi se ne bomo več prepoznavali. Vsaka podobnost bo najbrž krinka. Doma se bomo gledali v zrcala in videli naša ozadja. Molkerazpoznavne govorice, prekrščevanje naših sinov, rezanje njihovih jezikov, ki se bodo v krču razpotegnili v onemelost in pozabili na nas. Vaši so predlogi in prepomembni, da bi se vam lahko kaj takega zgodilo. Ko se bova vrnila v sedanjost, me boste pozabili. Vi pa ste še mrtvi nesmrtni. Kakšna krivica, bi dejal Kalimero. Vam se mrtvim ni treba braniti, nas pa še živih nihče ne vzame v bran. Sami se moramo boriti in braniti, če nočemo živi postati mrtvi. Poglejte tega belega konja! Pred njim je navdih, ki ga je treba bičati. Če bo iz njega brizgala kri, se bomo mogoče ubranili, popeljali belega konja na pašo. Svečenica mi bo mogoče dala kakšen minus, ampak obljubljam, da se bom po naslednjem plesu popravil.«

»Nadarjen za metafizične grozljivke,« reče Beckett. »Samo veliko preveč besed uporabljaš. Zgoščenosti ti manjka, zbitosti, ki knockoutira bralca v presenečeno čeljust. Če boš takole dolgovezil, te bo bralec pri priči šavsnil nazaj in rekel: Bratec, tvojo kri hočem, ne pa premešane krvi krvnih bratov.«

»Ne, sam sebi več ne zadostujem,« mu oporekam.

»Kaj pa, če boš sam, ko se boš od tu vrnil. V oglušujočo samoto tankov in lovcev. Skrajšaj tole pisanje in si prihrani muko! Bolje je, da nimaš kaj več pisati. Jaz sem čisto zadovoljen s svojo slavo in grem, kamor hočem.«

»Ne, to noč bom zdržal do konca in pokonci. Če me telo ne bo držalo, bo duh še zmeraj delal. Tako je zadnjič dejal prijatelj, ki se je pijan zvrnil. In to mi je dalo poguma. Glavno, da je duh obstal. In če bomo duhovi, bomo pač duhovi. Duhovi so bili samo nekoč zares.«

Medtem zaigra glasba, ki pozvanja k počasnemu plesu. S svečenico se pomakneva proti plesišču in se objameva. Čutim, da bo pod mojimi rokami zgorela, če bova plesala predolgo. In potem se bom moral sam vrniti v preteklost in domov, če kaj od tega sploh še obstaja.